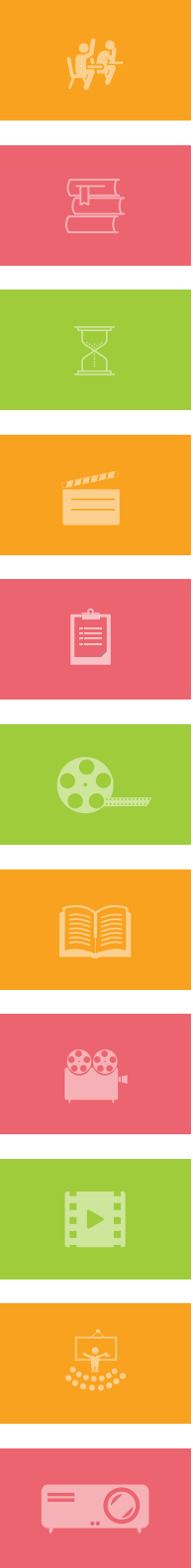
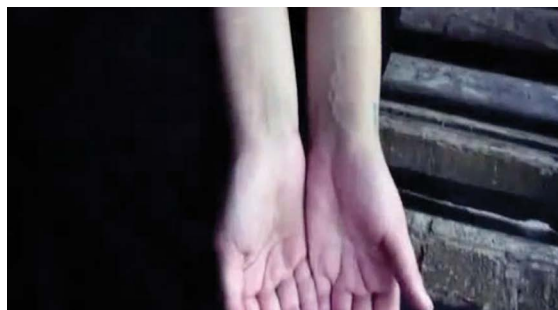
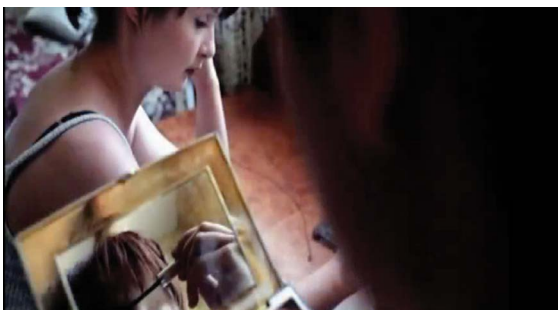

METODINĖ PRIEMONĖ FILMUI

PRICE OF SEX (SEKSO KAINA)

APTARTI

Tema: prekyba žmonėmis, išnaudojimas prostitucijoje, socialinės problemos.

Metiniai siūlymai: šią priemonę siūloma integruoti į dorinio, pilietinio ugdymo dalykus, klasės valandėles, taip pat į teisės, ekonomikos (kalbant apie darbo santykius) pamokas. Itin glaudžios šios tematikos sąsajos su integruojamąja Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrąja programa.

Kadangi ši tema yra itin jautri bet kokio amžiaus žmonėms, o tuo labiau vaikams, metodikos rengėjai skatina mokytojus prie šios temos prieiti atsargiai ir ją sieti su įvairiais kitais procesais, susijusiais su bendrųjų kompetencijų ugdymu. Nors kai kur šioje metodinėje priemonėje išskiriame rekomenduojamas temas, nagrinėtinas su jaunesniais paaugliais (13-15 m.) ar su vyresniaisiais (16 metų ir vyresniais), tačiau tai - tik gairės. Pirmiausia pasitikime jūsų, mokytojų, išmanymu, kas geriausiai tinka būtent jūsų klasei, jūsų mokiniams, kurių patirtys ir branda gali nepriklausyti nuo jų amžiaus.

Grupės dydis: iki 30 vaikų mišri grupė. Esant galimybei, rekomenduojama atskirti moksleivių grupes: iki 15 mergaičių - viena grupė, ir iki 15 berniukų - kita.

Filmas skirtas: 10-12 klasių moksleiviams (16-18 metų), tačiau metodinėje priemonėje nurodyti metodai ir pateikiama informacija tinka ir jaunesniems mokiniams (nuo 13 m.).

Trukmė: Pasiruošimas filmui - 20 min. Filmo peržiūra - 25 min. Filmo aptarimas - 25-70 min. Rekomenduojama trukmė: dvi pamokos (90 min).

Susijusios žmogaus teisės: Teisė į žmogaus laisvę, teisė į orumą, visos žmogaus teisės.

Uždaviniai:

- Mokiniai susipažins su prekybos žmonėmis reiškiniu;
- Mokiniai sužinos apie skirtingas prekybos žmonėmis formas;
- Remdamiesi filmu ir metodologine medžiaga, mokiniai įsigilins į problemą ir ją pažins;
- Mokiniai žinos, kaip nepakliūti į prekeivių žmonėmis pinkles;
- Mokiniai žinos, kur galima kreiptis pagalbos.

FILMO APRAŠYMAS

Filmas „Sekso kaina“ pasakoja apie rytų Europos merginas, įtrauktas į pogrindinį prievartos ir prekybos seksu pasaulį. Moterys, kurias turėjo nutildyti patirtas gėdos jausmas, baimė bei smurtas, išdrįsta atskleisti savo intymias, šurpinančias ir daug pasakančias istorijas. Filmo režisierė, fotožurnalistė Mimi Charakova, pati užaugusi Bulgarijoje, įtraukia į kelionę, kurioje atskleidžiama niūri prekyba seksu, vykdoma iš rytų Europos į Vidurio Rytus ir vakarų Europą. Už darbą slapta kamera ir drąsą kuriant šį filmą režisierė buvo apdovanota prestižiniu organizacijos „Human Rights Watch“ prizų.

FILME APTARIAMA PROBLEMATIKA IR JOS KONTEKSTAS:

(Skirta mokytojams lengviau pasiruošti temai)

Dokumentinis filmas, kuriame kalbama apie moteris, parduotas į sekso vergiją. Nors filme nėra tiesiogiai minima Lietuva, tačiau svarbu suprasti, kad beveik visos priežastys, atskleidžiamos filme, tinka ir Lietuvai. Nepaisant to, kad šiandien Lietuva atrodo gerokai ekonomiškai stipresnė šalis, jau daugiau nei 10 metų priklausanti ES, bet moterų išnaudojimas prostitucijoje nesiskiria nuo filme rodomų šalių.

Skurdas, nepriteklus, tuštėjančios periferijos - neatsiejama Lietuvos šiandiena.

Peržiūrėjus visą filmą, tarsi pamatomas tikrasis prostitucijos pasaulis. Visi iki tol sklandę mitai apie prostitucijos „verslą“, moteris – uždirbusias daugybę pinigų, moteris – savo noru pasirinkusias prostituciją – lieka nereikšmingi

ir, pagaliau, neteisingi.

Filmo autorė pateikia 4 moterų gyvenimo istorijas, kurios pateko į prekeivių žmonėmis pinkles, iš jų išsivadavo ir gyvena toliau. Ne tik gyvena, bet papasakodamos savo labai skaudžius išgyvenimus parodo tiesą, suteikia galimybę kitoms moterims nepakliūti į šias pinkles.

Filmas yra ilgas ir sunkus – politiniai niuansai, kurie moksleiviams šiaudien mažiau aktualūs, moterų išpažintys, eksperimentai, kuriuos vykdė filmo autorė, gali būti šiek tiek per stiprūs paaugliams. Todėl rekomenduojama filmą rodyti dalimis, tam tikras atrinktas ištraukas (pastaba: mokytojas savo nuožiūra gali pasirinkti ištraukas ir nebūtinai visas):

00:00-11:25 (00:00-01:00; 04:30-11:25) - paaiškinama, kodėl buvo sukurtas filmas (rekomenduojama praleisti vietą, kurioje aiškinami politiniai momentai nuo 01:00 iki 04:30 min.). Šioje filmo dalyje dvi merginos, Viktorija ir Ženia, pasakoja savo gyvenimo istorijas. Kaip jas užverbavo, ką teko patirti.

14:20-15:40 min. - Aurikos gyvenimo istorija. Atskleidžiama, ką teko patirti ką tik 18 metų sulaukusiai merginai.

17:40-19:24 min. – grįžtama prie Ženios istorijos. Labai stipri filmo vieta. Mergina pasakoja, kaip buvo išnaudojama, ir epizodas, kai ji nusprendžia išsivaduoti. Ženia iššoka iš trečio aukšto. Svarbu aptarti šią vietą su moksleiviais. Išnaudojimas prostitucijoje taip slepia, kad mergina pasirenka riziką žūti, o ne toliau kęsti tokias kančias.

25:35-27:20 min. – Olesės istorija.

39:00-40:07 min. – taip pat labai svarbi filmo ištrauka. Niki Roubani, prieglobsčio parduotoms moterims vadovė, paaiškina kertinį momentą. Prostitucija, prekyba žmonėmis neturi nieko bendra su seksu. Tai – galios momentas, tai prievarta. Taip pat labai svarbu, kad šioje ištraukoje sugriaunamas mitas, kad prostitucija - tai savanoriškas moters pasirinkimas.

47:25-48:40 min. - filme grįžtama prie Vikos istorijos. Moteris pasakoja apie sekso pirkėjus. Prie sekso pirkėjų bus grįžtama dar vienoje ištraukoje.

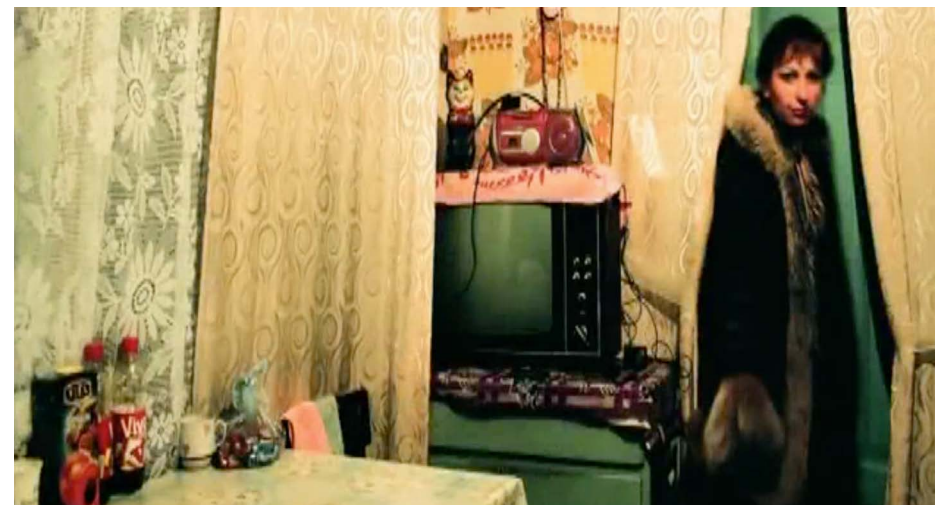
102:00-103:05 min. – dar viena ištrauka apie sekso pirkėjus. Paklausa palaiko prostitucijos egzistavimą. Taip pat svarbus akcentas – suteneris. Viką,

Ženią, Olesią užverbavo ir pardavė moteris.

105:30-106:40 – Ženios istorijos pabaiga, po kritimo iš 3 aukšto. Tam, kad mergina galėtų grįžti namo, jos sesuo mėnesį buvo išnaudojama, kad „atidirbtų skolą“. Šiame epizode parodomas ir ryšys tarp mamos ir dukros.

107:28-109:00 – filmo autorė apsilanko vietinėje mokykloje, kalbina merginas. Parodoma, koks svarbus švietimas. Nors moksleivės žinojo apie tykančius pavojus užsienyje, bet neužtikrintumas dėl ateities namuose jas stumia pasitikėti nepažįstamais žmonėmis ir galbūt netgi rizikuoti, kad tik galėtų išvykti ieškoti geresnės ateities.

109:42–111:00 – Vikos patarimas. Filmų pabaiga.

Mokytojas, peržiūrėjęs visą filmą, atsižvelgdamas į mokinių amžių, gali parinkti, kurias filmo ištraukas rodyti moksleiviams. Jaunesnio amžiaus moksleiviams rekomenduojama praleisti Olesės istorijos ištraukas.

Filme labai aiškiai atsiskleidžiamas aukos portretas – pasakojama apie moteris ir mergaites, kurios dažniausiai tampa prekybos žmonėmis aukomis seksualinio išnaudojimo tikslais. Nors iš pirmo žvilgsnio auditorijai gali pasirodyti, kad filmas - apie kitų šalių moteris, bet čia reikia pasakyti, kad visa tai vyksta visame pasaulyje ir Lietuvoje taip pat. Aukos portretas yra labai panašus. Visų pirma, tai – pažeidžiamumas dėl amžiaus, taip pat - socialinė aplinka, augimas nepilnoje šeimoje, augimas vaikų globos namuose,

skurdas, nedarbas, išsilavinimo stoka, artimų ryšių neturėjimas (socialinio tinklo neturėjimas), patirta seksualinė prievarta vaikystėje, specialiųjų poreikių turintis asmuo – visi šie ir dar daugiau požymių yra būdingi prekybos žmonėmis aukoms.

Filmas atskleidžia pagrindinius verbavimo būdus. Visos moterys pasakoja, kaip buvo užverbuotos. Daugumai istorijų būdingas darbo užsienyje pasiūlymas. Žadamas geras atlygis, apgyvendinimas, kelionės dokumentų ir bilietų parūpinimas ir kt. Ženos istorijoje verbuotoja atvyko pas merginą į namus gauti tėvų leidimą išsivežti jų dukrą į užsienį. Po kelių mėnesių darbo, jos aiškinimu, mergina galės nusipirkti namus.

Dar viena svarbi temos dalis – sekso pirkėjas. Labai svarbu paliesti ir šią temą. Visuomenėje susiduriame su požiūriu, kad moterys, įtrauktos į prostituciją, pačios dėl to kaltos, to nori ir joms tai tinka. Tačiau niekad neatsukama į sekso pirkėją. Nors be paklausos nebūtų pasiūlos. Yra parinktos dvi ištraukos, kuriose kalbama apie sekso pirkėjus, apibūdinama, kad jie yra bet kas – pardavėjai, kepėjai, bankininkai, šeimas turintys vyrai. Jei paskaita būtų skaitoma atskirai vaikinų ir merginų grupėms, rekomenduojama šią temą panagrinėti plačiau. Nėra teisinga įsivaizduoti, kad moterį galima nusipirkti, Vaikinų grupę reikėtų skatinti pagalvoti apie savo seseris, drauges. Tai nėra vien kūno pardavimas - visa tai yra galios įrodymas ir žmogiškumo sutrypimas. Moterys, įtrauktos į prostituciją, yra nuolat prievartaujamos kiekvieno kliento.

Peržiūrėjus filmo ištraukas, su klase reikia aptarti, ką matė. Tai turi būti trumpa refleksija, mokytojo įžvalgos, kurios pateiktos filmo aptarime.

PASIRUOŠIMAS FILMO PERŽIŪRAI

Tema labai jautri ir gili. Prostitucija, prekyba žmonėmis.

Norint pilnai atskleisti šią temą, būtina kalbėti ir apie kitas prekybos žmonėmis formas. Dažnai prekybos žmonėmis ir prostitucijos sąvokos painiojamos ar vartojamos kaip sinonimai. Tačiau prostitucija yra viena iš prekybos žmonėmis formų.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS, KURIAS REIKIA ŽINOTI MOKYTOJUI:

Verbavimas – kito asmens lenkimas (įtikinėjimas, pažadai, siūlymai, apgaulė ir kitokie aktyvūs veiksmai) atlikti veiksmus (duoti sutikimą, pasirašyti sutartį, vykti į užsienį ir t. t.), kuriais siekiama palenkti jo valią ir imti kontroliuoti (patiems arba kitiems asmenims), kas vėliau leis tą žmogų išnaudoti. Asmuo gali būti verbuojamas slepiant arba neslepiant fakto, kad jis bus išnaudojamas.

Pažeidžiamumas – padėtis, kai asmuo neturi kito priimtino pasirinkimo, todėl priima prekeivio žmonėmis sąlygas. Pažeidžiamumą apibūdina vienas ar keli tokios padėties požymiai:

- sunki materialinė padėtis;
- mažametystė ar nepilnametystė;
- jaunystė (pagal Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme pateiktą „jauno žmogaus“ sąvoką, jaunas žmogus – tai asmuo iki 29 metų); įvairūs psichikos ir elgesio sutrikimai; menkas išsilavinimas; socialinių įgūdžių stoka; įvairios priklausomybės (pvz., nuo narkotikų, alkoholio);

Pasinaudojimas priklausomumu – specifinis prekybos žmonėmis aukos valios palenkimo būdas, kai tiesiogiai arba užuominomis leidžiama suprasti, kad norėdama išvengti tam tikrų nemalonumų auka privalo paklusti kaltininko, nuo kurio priklauso, valiai, taip pat - veiksmai, kai prieš auką panaudojamos ar grasinama panaudoti administracines, civilines, baudžiamąsias ar kitas įstatymuose nurodytas priemones, bet koku būdu ar bet kokiam tikslui, kuriam toks įstatymas nėra sukurtas, ir tuo siekiama įbauginti auką, kad atliktų tam tikrus veiksmus arba susilaikytų nuo tam tikrų veiksmų (pvz., grasinimas pranešti, kad prekybos žmonėmis auka šalyje gyvena nelegaliai, ar bauginimas pranešti policijai apibūdinant prekybos žmonėmis auką kaip nusikaltėlį ir pan.).

Komercinis seksualinis išnaudojimas apima seksualinį vaikų išnaudojimą dėl materialinės naudos. Nauda gali būti finansinė ar kita – maistas, gyvenamoji vieta, narkotikai ir pan. Komercinis seksualinis išnaudojimas – tai pagrindinių vaiko teisių, orumo, fizinės ir psichinės vaiko gerovės pažeidimas.

Komercinis seksualinis vaikų išnaudojimas yra kraštutinė seksualinė prievartos forma. Vaikų seksualinė prievarta – tai vaikų ir paauglių įtraukimas į

seksualinę veiklą, kai tvirkintojas, vyresnysis asmuo ar bendraamžis, verčia vaiką tenkinti savo seksualinius poreikius pasinaudodamas jo meile, priklausomybe ir pasitikėjimu.

Prekyba vaikais yra sudėtingas reiškinys. Ji apima įvairius veiksmus, ne visi iš jų gali būti neteisėti. Gali būti, kad vaikas gali „judėti“ iš savo gimtosios ar įprastos aplinkos į kitą ir kurioje nors šios kelionės stadijoje jis išnaudojamas. Taigi prekybą vaikais apibūdina vaiko gabenimas ir išnaudojimas, nesvarbu, kur tai vyksta.

Prekyba žmonėmis – žmogaus pirkimas, pardavimas, kitoks įgijimas ar perleidimas, verbavimas, gabenimas ar laikymas nelaisvėje, kai šios alternatyvios veikos padaromos panaudojant bent vieną alternatyvių nukentėjusio asmens valią palenkiančių būdų, t. y. fizinį smurtą, grasinimus, kitaip atimant galimybę priešintis, naudojantis nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, panaudojant apgaulę, priimant ar sumokant pinigus, gaunant ar suteikiant kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį, ir jeigu kaltininkas žinojo arba siekė, kad nukentėjęs asmuo, nesvarbu, ar jis sutiko, būtų išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai ar kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti, neteisėtam įvaikinimui ar turint tikslą paimti nukentėjusio asmens organą, audinį ar ląstelę arba kitiems išnaudojimo tikslams. (LR BK 147 Str.).

PREKYBOS ŽMONĖMIS FORMOS INFORMACIJA TINKANTI VYRESNIEMS MOKINIAMS:

Išnaudojimas prostitucijai - tai asmens vertimas teikti seksualines paslaugas už atlygį, kurį visą ar jo dalį pasisavina išnaudojantis asmuo, arba kitokiems išnaudojančio asmens interesams patenkinti. Šiuo atveju atlygis gali būti tiek piniginis, tiek kitoks materialinis, pvz., mainais į narkotines medžiagas ir pan.

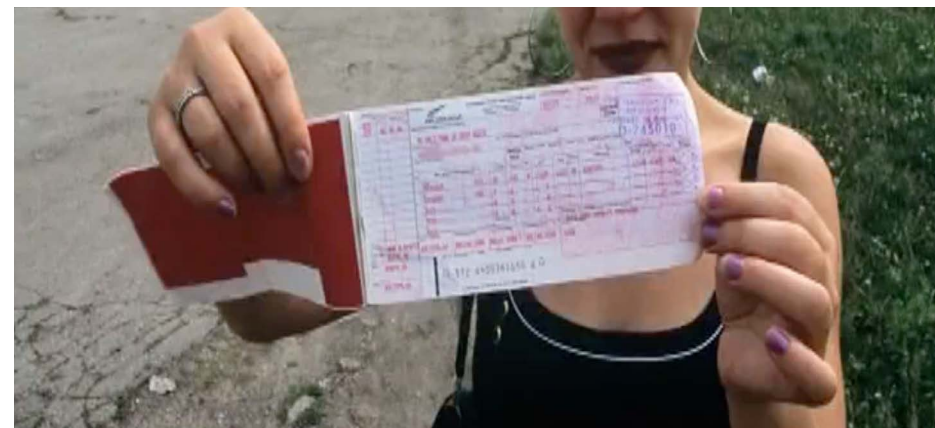
Išnaudojimas pornografijai - tai asmens panaudojimas gaminant ar platinant pornografinio turinio dalykus, kuriuose atvirai ir detalai rodomas tikras ar suvaidintas lytinis aktas, lytiniai organai, tuštinimasis, masturbacija arba lytiniai iškrypimai (pedofilija, sadizmas, mazochizmas, zoofilija, nekrofilija ir kt.), ir tai yra pagrindinis to dalyko tikslas, siekiant iš to gauti pajamų

ar kitokios naudos.

Išnaudojimas kitoms seksualinio išnaudojimo formoms - tai bet koks seksualinis veiksmas, kurio pagrindu yra duodamas arba priimamas atlygis, kurį visą ar jo dalį pasisavina išnaudojantis asmuo (pvz., seksualinės paslaugos internetu), arba prekybos žmonėmis auka šiuos veiksmus atlieka kitoiems išnaudojančio asmens interesams patenkinti.

Išnaudojimas fiktyviai santuokai - tai prekybos žmonėmis aukos vertimas sudaryti santuoką, kuriai trūksta vieno ar abiejų asmenų laisvo ir visiško sutikimo, išnaudojimo tikslu.

Išnaudojimas surogatinei motinystei. Tai moters vertimas pastoti natūralaus ar dirbtinio apvaisinimo būdu, išnešioti kūdikį ir jį pagimdyti, atsisakant visų motinystės teisių į jį.

INFORMACIJA, TINKANTI MOKINIAMS NUO 13 METŲ:

Išnaudojimas nusikalstamoms veikoms daryti - tai asmens vertimas užsiimti kišenvagystėmis, vagystėmis, prekyba narkotikais ir kita nusikalstama veika, už kurią taikomos sankcijos ir kuri susijusi su finansiniu išnaudojančių asmenų pasipelnymu.

Priverstinis darbas – bet koks darbas, paslaugos, įskaitant priverstinį elgetavimą, kurį prekybos žmonėmis auka verčiama dirbti prieš jos valią, t. y. panaudojant fizinį smurtą ar grasinimus arba kitaip atimant galimybę prie-

šintis, arba pasinaudojant nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, arba panaudojant apgaule, arba priimant ar sumokant pinigus, arba gaunant ar suteikiant kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį. Priverstiniu darbu nelaikoma tarnyba kariuomenėje ar ją pakeičianti alternatyvioji tarnyba, įstatyme reglamentuojamas nuteistųjų darbas, piliečių darbas karo, stichinės nelaimės, epidemijos ar kitais ypatingais atvejais (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnis), taip pat veika, kai asmuo verčiamas dirbti pagal darbo sutartį ir sutartyje numatytas sąlygas arba pagal užimamas pareigas priklausantį darbą, kurio asmuo dirbti nenori.

Priverstinis elgetavimas – priverstinio darbo arba paslaugų forma, kai prekybos žmonėmis auka prieš jos valią verčiama prašyti išmaldos, o jos gautos lėšos (arba kitokia nauda) ar jų dalis pasisavinama išnaudotojo, taip pat bet koks vaiko panaudojimas prašyti išmaldos, pasisavinant jo gautas lėšas (arba kitokią naudą) ar jų dalį.

Išnaudojimas organų, audinio, ląstelės išėmimui - tai prekyba žmonėmis organų, audinio, ląstelės išėmimo tikslu, pažeidžiant prekybos žmonėmis aukos orumą ir fizinį neliečiamumą. Šiuo atveju nusikaltimu bus laikomi ir tokie veiksmai, kai prekybos žmonėmis aukos organas, audinys ar ląstelė paimami prekybos žmonėmis aukos sutikimu, bet šis sutikimas išgautas panaudojant bent vieną asmens valią palenkiantį būdą.

Pedagogui, besiruošiančiam šiai temai, rekomenduojama perskaityti:

- LR Generalio prokuroro, LR Vidaus reikalų ministro ir LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro - Prekybos žmonėmis aukų nustatymo, ikiteisminio tyrimo ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo rekomendacijos : [HTTPS://WWW.ETAR.LT/PORTAL/LT/LEGALACTPRINT?DOCUMENTID=801BBB20A-D5311E5B12FBB7DC920EE2C](https://www.etar.lt/portal/lt/legalactprint?documentid=801bbb20a-d5311e5b12fbb7dc920ee2c)
- Vidaus reikalų ministerijos – prekybos žmonėmis identifikavimo kriterijai, kurie padės jums, mokytojui, geriau suprasti, kaip atpažinti prekybos žmonėmis atvejus ir pavojingus požymius: <http://www.anti-trafficking.lt/docs/VRM%20identifikavimo%20kriterijai.pdf>
- Prevecinis leidinys „Leisk tau padėti“: <http://www.anti-trafficking.lt/files/lankstinukai/Leisk-tau-padeti.pdf>

Internetinė svetainė, kurioje galima rasti informacijos apie prekybą žmonėmis bei kontaktus - www.anti-trafficking.lt

Kita naudinga informacija, vaizdo įrašai, metodinės rekomendacijos mokytojams ir mokykloms: informacinė sistema „Ugdymo sodas“: <https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=138>

UŽDUOTYS KLAUSEI, FILMO APTARIMAS

(UŽDUOTIS, TINKANTI MOKINIAMS NUO 13 M.):

Temos pristatymas klasei. Mokytojas trumpai pristato pamokos (-ų) temą, jos aktualumą ir tikslą, kodėl būtent šia tema bus kalbama.

Užduotis klasei, dar prieš gilinantis į temą. Minčių lietus, prekybos žmonėmis formos:

- Paprašykite mokinių savo sąsiuvinyje užrašyti prekybos žmonėmis formų pavyzdžių (2 min.).
- Paprašykite, kad mokiniai sudarytų poras ir parašytų bendrą sąrašą (2 min.).
- Dvi poras sujunkite į vieną grupę ir vėl paprašykite sudaryti bendrą sąrašą (2 min.).
- Lentoje surašykite grupių pasiūlymus.
- Aptarkite grupių pasiūlymus. Plačiau papasakokite apie kiekvieną prekybos žmonėmis formą. Paminėkite grupės nepaminėtas prekybos žmonėmis formas (iki 20 min.).

Galimas formų aptarimas: klasė tikrai atpažins ir kaip vieną iš pagrindinių prekybos žmonėmis formų įvardys prostituciją. Verta klasę pataisyti ir papildyti - išnaudojimas prostitucijai. Taip bus leidžiama aiškiai suprasti, kad prostitucija nėra laisvas pasirinkimas ar savaime suprantamas „pragyvenimo šaltinis“. Apibūdinant šią prekybos žmonėmis formą reikia atkreipti klasės dėmesį į tai, kad vis jaunesnės merginos tampa prekybos žmonėmis aukomis. Prekeiviai žmonėmis pasitelkia vis naujesnių verbavimo būdų. Dažniausiai naudojamas būdas, kurio metu merginos apgaunamos ir įvilio-

jamos į spąstus, yra toks: atsiranda vaikas, kuris pradeda rodyti dėmesį merginai, užsimezga graži draugystė, kuri gali trukti ir mėnesį, ir du. Vėliau vaikas prisipažįsta meilėje, apipila merginą dėmesiu ir dovanomis, o kai jau jaučia, kad mergina puoselėja šiltus jausmus jam, pradeda pasakoti apie darbo reikalus užsienyje. Kviečia savo „mylimąją“ vykti kartu. Žada gerą darbą arba atostogas, kol jis dirbs. Tuo metu mergina galės pažinti užsienio šalį. O tada, kai mergina sutinka vykti kartu, dažniausiai jau pasiekus kitą šalį, paaiškėja, kad visa tai buvo tik spektaklis ir kad mergina yra parduota. Tą akimirką baigiasi gražus gyvenimas ir mergina jėga, pasinaudojant psichologiniu spaudimu, prievarta, apsvaiginus narkotinėmis medžiagomis įtraukia ją į prostituciją. **Visa tai labai aiškiai ir giliai atspindi filmas.**

Kita prekybos žmonėmis forma yra **priverstinis darbas** – sąvoka, apibūdinta anksčiau. Klasei galima pateikti vieną iš istorijų, kuri atspindėtų šią išnaudojimo formą. Verta paminėti, kad šia išnaudojimo forma dažniausiai išnaudojami vyrai, vaikai, tačiau būna, nors rečiau, išnaudojamos ir moterys.

Istorija: Priedas Nr. 2 Istorija (I)

Įtraukimas į nusikalstamas veikas – dažniausiai į šią išnaudojimo formą patenka vaikai: nepilnamečiai, vos pilnametystės sulaukę vaikai, vaikai iš globos namų, jauni vyrai, asmenys, turintys specialiųjų poreikių, asmenys, turintys kriminalinę praeitį.

Istorija: Priedas Nr. 2 Istorija (II) (užduotis tinkanti mokiniams nuo 16 m.)

Dar viena prekybos žmonėmis forma - **fiktyvios išnaudojančios santuokos**, kai mergina, moteris verčiama sudaryti santuoką su trečiųjų šalių piliečiu. Santuoka gali būti sudaroma ir apgaulės būdu. Pavyzdžiui, merginai pasiūlomas darbas užsienyje (Anglijoje), kviečiama atvykti dirbti aukle, kambarine ar pan. Tačiau atvykus paaiškėja, kad siūlyto darbo nėra, o kitą surasti sunku, nes, pavyzdžiui, moteris nemoka užsienio kalbos. Tuomet netikėtai „geradaris“ pasiūlo kitaip užsidirbti pinigų t. y. susituokti su piliečiu, kuriam reikia leidimo gyventi Europos Sąjungos šalyje. Moteris atsisako, išsako norą vykti namo, bet „darbdavys“ primena skolas už kelionę, pragyvenimo išlaidas, ir moteris būna priverčiama sudaryti fiktyvią santuoką.

Istorija: Priedas Nr. 2 Istorija (III)

UŽDUOTIS KLASEI PO PREKYBOS ŽMONĖMIS FORMŲ APTARIMO (užduotis, tinkanti mokiniams nuo 13 m.):

Padalyti mokinius į grupes, kiekvienai grupei pateikti po vieną išspausdintą istoriją. Ant lentos turime surašytas prekybos žmonėmis formas (priedas Nr. 2).

Užduotis grupelėms: perskaityti gautą istoriją ir priskirti prie atitinkamos formos, įvardijant pasirinkimo motyvus.

Eiga: grupelėse dirbama 10 min., tada kiekviena grupelė perskaito savo istoriją visai klasei, kartu nusakydama formą ir jos priskyrimo motyvus (30 min.).

Vyresnių klasių mokiniams. Po to, kai klasėje bus pristatytos ir aptartos visos prekybos žmonėmis formos, rekomenduojama pristatyti filmą ir pasirošti jo peržiūrai. Klasei reikia priminti, kad filmas skirtas suprasti prostitucijos reiškinį, jos padarinius tiek moterims, tiek vyrams, kurie naudojami į prostituciją įtrauktomis moterimis (30 min.).

Norint giliau ir išsamiau aptarti filmą, labiau įtraukti auditoriją, rekomenduojama pateikti trumpą anketą kiekvienam dalyviui. Vėliau aptarti moksliviečių pastebėjimus (priedas Nr. 1).

Peržiūrėjus ir aptarus istoriją bei filmą, svarbu papasakoti, kaip apsisaugoti ir nepakliūti į prekeivių žmonėmis pinkles ir kur galima kreiptis pagalbos (20 min.).

KAIP APSISAUGOTI IR NETAPTI PREKE?

- Sužinokite kuo daugiau informacijos apie darbdavį – darbovietės adresas, pavadinimas.
- Reikalaukite darbo sutarties;
- Pasidomėkite įmonės legalumu;
- Neatiduokite dokumentų;
- Artimiesiems palikite kuo daugiau informacijos apie tai kur keliaujate, kur gyvensite, su kokiais žmonėmis gyvensite. Gyvenamosios vietos aplinka, buitį.
- Palikite kontaktinius duomenis;
- Susitarti dėl neutralios frazės;

AR VERTA KREIPTIS PAGALBOS?

- Kelkite kuo daugiau triukšmo;
- Šaukitės pagalbos;
- Bėkite ir kreipkitės pagalbos į praeivius gatvėje, policiją;
- Svarbiausia – nemėginti vienam susitvarkyti su visomis užkūpusiomis bėdomis.

INFORMACIJA, KUR GALIMA KREIPTIS PAGALBOS

(informacija, tinkanti mokiniams nuo 13 m.):

Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centras (KOPŽI) vykdo savo veiklą 6-uose skyriuose: Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Marijampolėje ir Tauragėje. Socialinių darbuotojų, psichologų, teisininkų komanda teikia psichosocialinę pagalbą nukentėjusiems asmenims.

Nukentėjusiems asmenims yra teikiama:

- pagalba krizės atveju;
- psichosocialinė rehabilitacija (saugi pastogė, materialinė pagalba, socialinio darbuotojo, psichoterapeuto, mediko, teisininko konsultacijos, darbinės kvalifikacijos įgijimas);
- palaikomoji tarnyba baigusiems programą.

KOPŽI pagalbos teikimo principai:

- konfidencialumas;
- lankstumas ir tęstinumas organizuojant paslaugas prieglobstyje ir bendruomenėje;
- greitas reagavimas krizių atveju;
- komandinis darbas;

- bendradarbiavimas su įvairiomis tarnybomis bendruomenėje, siekiant užtikrinti visavertę ilgalaikę asmenų integraciją.

Visą parą veikiantis **SOS numeris +370-679-61617**, skirtas konsultuoti, patarti ir informuoti nukentėjusius nuo įvairių prekybos žmonėmis formų, prostitucijos, seksualinės prievartos, pabėgusius nepilnamečius. Šiuo numeriu skambinti kviečiami ir šeimų nariai, bet kokių tarnybų atstovai, įtariantys apie galimą išnaudojimo, smurto ar apgavystės atvejį. Specialistų komanda - socialinė darbuotoja, psichologė ir teisininkas - pasiruošę padėti tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų.

Jei kyla abejonių ar neramu dėl savęs, o gal dėl artimųjų – paskambink pasitarti.

Pamokos refleksija:

- Pakvieskite mokinius įvardyti, kaip jautėsi per šią pamoką, kas labiausiai įsiminė iš matytų, išgirstų istorijų.
- Paklauskite, ko jie išmoko, užrašykite atsakymus ant lentos.
- Paskatinkite kreiptis į jus, jei jiems kiltų abejonių dėl to, ar jie, o gal - jų artimieji, draugai yra patekę į grėsmingas situacijas.

Jei mokiniams lieka neatsakytų klausimų, į kuriuos jaučiatės negalintys atsakyti, apsvarstykite galimybę pasikviesti į pamokas atstovų iš organizacijų, dirbančių su prekybos žmonėmis aukomis.

ISTORIJS (II)

Jauni vyrai iš įvairių miestų ir miestelių patekdavo į prekyvių žmonėmis spąstus. Apie tai tapo žinoma tik tada, kai į Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centrą kreipėsi vieno iš jų sesuo. Jos broliui buvo pavykę sėkmingai ištrūkti iš šių spąstų ir grįžti į Lietuvą. Tačiau netrukus jo namuose pasirodė vienas iš kaltinamųjų ir pareikalavo gražinti 5 tūkst. svarų skolą, už kurią Anglijoje vaikinui liepdavo eiti vogti į prekybos centrus. Tik dabar jau, remiantis kaltinimu, buvo grasinama, kad teks vykti vogti į Vokietiją. Anot nukentėjusiųjų, dažniausiai jie buvo siunčiami vogti į buitinės technikos parduotuves – mobiliųjų telefonų ir planšetinių kompiuterių. Dar tiko drabužiai bei kvepalai. Tie, kurie bandė išvengti tokio „darbo“, buvo priverčiami tai daryti. Prieš juos naudotas ne tik psichologinis, bet ir fizinis smurtas.

ISTORIJS (III)

Apie šį atvejį informavo vaiko teisių skyriaus darbuotojas, nes jam sukėlė įtarimą tai, kad moteris, atėjusi tvarkyti dokumentų dėl pašalpy, neturėjo asmens tapatybės dokumento, o paaiškinti, kur jis yra, negalėjo.

Moteris, vardu Lina, yra išsiskyrusi, augina 3 dukras. Buvęs vyras nebedraudžia su vaikais, nemoka alimentų. Linos pagrindinis pragyvenimo šaltinis yra pašalpos, ji taip pat vaikams yra išsirūpinusi nemokamą maitinimą, kompensacijas už butą, netoliese esančiame sode augina įvairių daržovių, gyvena socialiniame būste. Nepaisant visų pastangų, moteris verčiasi gan sunkiai, nuolatos trūksta pinigų.

Matydamas šiuos finansinius sunkumus, vienas iš Linos pažįstamų pasiūlė važiuoti į Pakistaną ir ten fiktyviai susituokti su pakistaniečiu, kad šis galėtų išvažiuoti studijuoti į užsienį. Už tai siūlė Linai sumokėti 1000 litų. Lina sako, kad tuo metu buvusi tarytum užhipnotizuota, ir šis pasiūlymas jai pasirodė priimtinas, juolab kad už tai žadėjo sumokėti nemažus pinigus, kurių taip trūko. Todėl Lina sutiko ir atidavė savo dokumentus, kad būtų galima pradėti tvarkyti išvykimo ir santuokos reikalus.

Vėliau viską iš naujo apgalvojusi, Lina suprato, kad tai gali būti pavojinga, gali nukentėti ji pati ir jos vaikai. Tada pasakė tam žmogui, kad persigalvojo, nenori niekur važiuoti ir už jokio pakistaniečio netekės, paprašė gražinti dokumentus. Tačiau dokumentų jai negražino. Taip vilkino laiką, vis aiškino,

kad per Liną patyrė didelių nuostolių, todėl ji privalanti juos kompensuoti, tik tada gražins dokumentus.

Lina buvo nuėjusi į policiją pasitarti dėl šios situacijos. Taip pat pasakė tam žmogui, kad kreipsis į policiją, bet tai negelbėjo, dokumentų jai vis tiek negražino. Vėliau Linai padėjo kitas pažįstamas verslininkas, kuris kažkokiu būdu sugebėjo jai sugražinti dokumentus.

Daugiau tas pažįstamas Linos nebeieškojo ir pinigų nebereikalavo.

Ši istorija baigėsi be didelių nuostolių. Tačiau fiktyvios santuokos gali sukelti daug sunkumų. Visų pirma, ištekėjusi moteris vėliau verčiama santykiuoti su neva savo vyru, taip pat ji gali būti įtraukta į prostituciją, priversta mokėti bendras paskolas.

Su prekyba žmonėmis tai siejasi tuo, kad tai yra organizuota veikla, veikia nusikalstamos grupuotės, kurios iš šios veiklos gauna didelius pinigus.